

Relationen mellan lärare och elev påverkar betygsättningen

När lärare betygsätter sina elevers kunskaper vägs även annat än kunskaperna in. Det är något som äventyrar likvärdigheten och rättssäkerheten, visar en ny avhandling vid Göteborgs universitet.

Betyg framställs i den allmänna debatten ofta som ett objektiva mått på elevers kunskap. Enligt gymnasieskolans läroplan ska lärare redovisa grunderna för betygsättningen för eleverna, vilket många väljer att göra i enskilda betygssamtal.

Doktoranden **Ilona Rinne** har undersökt 149 videoinspelade individuella betygssamtal mellan gymnasielärare och elever. Majoriteten av lärarna i studien hade inte satt definitiva betyg vid tidpunkten för betygssamtalet.

– Lärarna förankrar inte elevers prestationer i betygskriterier under samtalen, utan uttrycker dem i vardagliga termer som ”jätteduktig”, ”ambitiös” och ”intresserad”, vilket visar hur svårt det är att definiera betygskriterierna. I samtalen har lärarna en välvillig inställning till sina elever och de försöker att sätta det betyg som eleven förväntar sig eller uttrycker önskemål om, säger Ilona Rinne.

Hennes resultat visar att utgångspunkten för betygsättning hos många lärare på högskoleförberedande program är det högsta betyget, vilket de förmodar att elever eftersträvar. Betygssamtal handlar därför mycket om ifall detta betyg kan sättas eller inte.

I sin strävan att tillgodose elevers förmodade önskemål kan lärare sätta betyg i uppmuntrande syfte inför kommande kurser och i sin betygsättning tar de hänsyn till elevers potentiella, förmodade förmågor. Att lärare och elever möts i ett enskilt samtal kan också påverka lärares betygsättning, eftersom det kan vara svårt för lärare att ge negativa besked.

Men ett enskilt samtal kan också förändra villkoren för betygsättning åt motsatt håll.

– Risken finns att elever som inte är kontaktsökande kan komma tillkorta eftersom lärare i deras fall baserar betyget på faktiska prestationer och inte påverkas av personliga omständigheter som kan ha inverkat på skolarbetet.

Utifrån ett internationellt perspektiv har de svenska lärarna en unik ställning vad gäller betygsättning, eftersom det här inte finns någon extern kontroll. De omrättningar av nationella prov som har genomförts av Skolinspektionen på senare tid visar att externa bedömare satte ett lägre betyg än undervisande lärare på hälften av proven. Enligt Skolinspektionen förefaller lärare göra skiftande tolkningar av betygskriterierna och använda dem på olika sätt.

– När undervisande lärare sätter betyg tar de hänsyn till fler aspekter än vad externa bedömare kan göra, men det är inte säkert att lärare alltid ens är medvetna om dem, säger Ilona Rinne.

Läs avhandlingen: <http://hdl.handle.net/2077/37426>

Avhandlingen har genomförts inom ramen för forskarskolan i utbildningsvetenskap vid Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning, CUL, Göteborgs universitet.

För mer information:

Ilona Rinne, e-post: ilona.rinne@ped.gu.se eller ilona.rinne@educ.goteborg.se, tel. 0734-282141.

Ilona Rinne lägger fram sin avhandling *Pedagogisk takt i betygssamtal* vid institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet.

Disputationen sker fredagen den 23 januari klockan 13.00 i sal BE 036, Pedagogen hus B,
Läroverksgatan 15, Göteborg.